

СРПСКИ НАРОД

НЕДЕЉНИ ЛИСТ
Бр. 19 ГОД. II
Београд, 30 априла 1944
ПРИМЕРАК 4.— ДИНАРА

ОТАЏБИНА ЈЕ ОВО СРБИНА!

Као да се све заклело, све мрачне силе света да слисте српски народ са лица земље и да нестане српскога имена. Земља под окупацијом, народ, разједињен, међусобно се уништава, сам сотона у лику Стаљина кидише на њега, а сада и његови «савезници» и «пријатељи» хоће да дотуку српски народ и да му и семе затру.

Ово је можда најтеже време, које српски народ преживљује у току своје историје, пуне искушења и катастрофа. Он се борио са многим великим тешкоћама, са силнима и јакима и право је чудо што је успео да се одржи и да обезбеди себи континуитет кроз векове. Животна снага, виталитет, воља за животом коју је он показао упркос свију тешкоћа и упркос толиких непријатеља заслужује признање и дивљење.

Отуда долазе и патње, голготски пут српскога народа, али у томе је и његова снага и његова величина. По патњама и по жртвама, које је српски народ дао, има ли још који народ, да се може упоредити са њим?

Ма шта се десило са српским народом он је обезбедио себи достојно место у историји. И док траје света и века покољења причаће о судбини једног малог селачког народа, баченог на раскрсници великих светских путева. Нековима је сатиран од непријатеља, али он је све подносио, савлађивао натчовечанском снагом све тешкоће, васкрсавао из пепела и настављао да живи и да ствара, тежећи да достигне што већи степен културе, да постане духовно велики, иако бројно мали.

У овим данима искушења сваки Србин треба да се сети наше велике и мучне историје. Треба у духу да проживи све страшне догађаје из српске прошлости, да осети упорну и истрајну борбу српског народа за своју државу и за своју националност. И тада добиће такву снагу да ће моћи да одоли свима недаћама данашњице.

Добиће такву веру у Српство, да ће мирно и ведро гледати у будућност са поузданошћу да му не може ништа ни ова кобна завера свију непријатеља српскога народа. Добиће наду, коју ништа не може саломити да Србија мора да живи, да је Мајка Србија вечна и непролазна.

Искушења која проживљујемо велика су, јер нас туку са свих страна и хоће нашу пропаст. Али српски народ има такву историју, из које може да црпи неизмерну моралну и духовну снагу, којом

ће савладати све тешкоће и победити све непријатеље. Зато останемо верни својој прошлости, будимо Срби, достојни својих великих предака. Не жалимо жртве, нека нас хероизам и самопожртвовање воде као у прошлости, па ћемо доживети пропаст наших непријатеља и обезбедићемо опстанак и нову величину српског народа.

Зато, Срби, горе главу! Без малодушности и колебања прихватићемо борбу за опстанак српског народа са вером да су Бог и правда на нашој страни. Покажимо свима и «пријатељима» и непријатељима ко је Србин и шта може Србин, довикујући свима поносно речи нашег великог песника:
»Отаџбина је ово Србина.«
»С—Н«

АНГЛО-АМЕРИКАНСКИ КРВАВИ ДАРОВИ

ИЗ ГОВОРА ПРЕТСЕДНИНА ВЛАДЕ

Претседник Српске владе, генерал М. Ђ. Недић одржао је 24 ов. мес. говор на радиу у коме је рекао између осталог:

»Београде, наш бели граде, теби говорим и тебе питам: што си тако жалостан? У црном руху си, у плачу, у тешким сузама!

Ко су ови, што их данас пратимо вечној кући? Чујте страшну историју: деца и мајке из Општинског породилишта у Крунској улици, које је било понос Београда, деца из дечијих склоништа из Звечанске улице; чујте даље: мирно београдско становништво са Бајлонове пијаче, Александрове улице, Каленићевог гувна и толико друго.

Ви ме гледате раширеним зеницама, јер знате да ту нема ни војничких објеката ни немачких станова, а камоли шта друго.

Они, просвећени Вандали, нису ни гађали војничке објекте, они су, једна браћо моја, гађали вас, мирну и недужну децу, жене, старце, ваше мирне домове без одбране! Питате зашто?

И. Енглези и Американци су вам очито казали, тукући вас страховитом казном најтежих бомби 16 априла 1944 године, да сте на погрешном путу.

Све што сте желели, о чему сте сањали и говорили: да дођу наши, Енглези, догодило се. Ето дошли су вам и довели су вам кржаве дарове, вама и целом српском народу

Пре неки дан напујдали су Тита да улети у Србију, и два округа, Ужички и Краљевачки опљачка до голе душе, пороби и побије.

Ви сте и после тога говорили: неће нас Енглези. Пет пута Англо-саксонци бомбардују Ниш, три пута Ниш, а ти бели мој граде Београде, у једној лудој самообмани велиш: неће нас Енглези.

Верујеш ли данас да тебе неће? Наши савезници ти шаљу црнце и кинезе као пилоте да ти покажу, да је данас век трговине, да нема милосрђа, нема опроштаја.

Ти, Београде, ипак верујеш да то није истина, да ти то подмеће пропаганда.

Ја протествујем у име Српске владе, пред Богом, Српским народом и целом светском јавношћу: што су Енглези и Американци, «наши савезници», због којих смо изгубили слободу и државу и већ поднели тешке жртве у крви, бомбардовали Београд и толико још нових жртава му причинили, онај Београд који је страховито страдао због њих 6 априла 1941 године.

Дижем глас против ових просвећених Вандала што су за овај злочин изабрали највећи хришћански празник у години.

Клањам се пред свим невиним жртвама и зовем све београђане да се врате самима себи, мајци Србији и Српству, на њих само да мисле јер као што видите у свету, браћо, нема љубави.

Слава жртвама Енглеско-Американског терора, мученицима нашег мученичког Београда!

**ЖИВЕО СРПСНИ НАРОД!
ЖИВЕЛА МАЈКА СРБИЈА!**

СРБОУБИЦИЦЕ

Бомбардовање Београда, које је тешко погодило српски народ и проузроковало многе невинне жртве дошло је као последица Титова тражења, да се ваздушним терором сломи отпор српскога народа, који ни по коју цену неће да се покори Титу. Чим се дознало да је Тито, незаситљиви србоубица, послао по себну делегацију у Каиро да тражи од Англоамериканца помоћ у ваздухопловству и чим је та делегација у Каиру добро примљена било је јасно, да ће доћи до овога што је дошло.

Стаљин је свим својим ауторитетом потпомогао Титове захтеве, а Енглези и Американци су их усвојили јер су у томе нашли згодне елементе за одуговлачење испуњавања главног Стаљиновог захтева — отварања стварног другог фронта.

Међутим, није само Тито био главни виновник ових напада, него и група емиграната која стоји окупљена око Рудолфа Бићанића у Лондону или она друга група у Америци којој је на челу бивши бан Шубашић. У Америци и Енглеској ови емигранти су постали адвокати Тита и његових банди, а Тито инструмент њихове старе политике истребљења српског народа. И тако су се на наш рачун сви ови елементи нашли заједно у борби против нас, у борби која је и нечасна и нељутска.

Масакрирати један окупиран народ, који је за англоамеричке интересе упропастио своју земљу заиста је нешто што се не да ничим бранити. Убијати цивилно становништво у масама и разарати његове домове, уништавати му имовину, **ТО ЈЕ ВАПИЈУЋИ ГРЕХ И НЕПРАВДА КОЈОЈ НЕМА РАВНЕ.** А то је све учињено на један и свиреп и драстичан начин.

Данас дакле, знамо, позадину језивих напада на српске градове и српска села. Сам Тито по-

журно се, да ода захвалност Англоамериканцима што су му помогли да изврши једно недело у моментима када његова србоистребитељска акција све више и све неповратније пропада. Уједињене српске националне снаге, које су прогледале и сагледале суштину болшевизма, неодољивом снагом уништавају Титове банде и чисте српску земљу од злотвора који немају никакве идеје и никаквог важнијег циља до уништења српског народа.

Баш у **МОМЕНТИМА КАДА ЈЕ ЦЕО СВЕТ ВИДЕО ДА СРПСКИ НАРОД НЕЋЕ КОМУНИЗАМ ДОШЛО ЈЕ ДО ОВИХ БЕСОМУЧНИХ ВАЗДУШНИХ НАПАДА КОЈИМА СЕ ХТЕЛО НА БЕЗОБЗИРАН ТЕРОРИСТИЧКИ НАЧИН ИЗБАЦИТИ РАДНО СТАНОВНИШТВО СРПСКИХ ГРАДОВА У ШУМЕ И ТАМО СПРОВЕСТИ ПРИМУДНО ОДВОЂЕЊЕ У ТИТОВЕ БАНДИТСКЕ РЕДОВЕ.**

Поред разарања и убијања један од најважнијих циљева ових терористичких напада био је принудно појачавање борбених Титових кадрова у којима већ одавно Срба и нема. А за Титову балканску политику, за његов став према Енглезима и Американцима неопходно је потребно да држи бар парче данашње Србије која се свим сретствима бори против њега.

На светле Ускршње празнике тукла нас је јеврејскоболшевичка пакост. Идеју су дали Стаљин и Тито, а њени извршиоци постали су Американци и Енглези и то по вештој режији светског јеврејства. Уствари зна српски народ за ову паклену убилачку спреглу светских убица и једнако осуђује и иницијаторе и извршиоце. Својим тешким искуством он је дошао до уверења, да су му и једни и други једнако непријатељи и злотвори. Ђ.

„ХОЋЕ ОВО ЈЕЗГРО СРБИНОВО ДА УНИШТЕ“

»На ноге Срби браћо, на оружје. Шта чекати? Угледати малодушно своју пропаст и нестанак Српског имена и лепих српских земаља.

Ступајте у оружане Српске јединице. Што вас је више пре ћемо истребити кукољ из народне њиве.

Употребите исте методе према комунистима. Нема средине: или победити или пропасти. Убијајте комунисте и семе им затрите. Ту не сме бити ни милости ни сажалења. Ако ви њих не убијате они ће нас.

Опасност је велика. Хоће ово језгро Србиново да униште. Spreмајте се сви Срби на одбрану, на отпор.

Дух старих наших витезова и хероја нека нас води у борби до победе над врагом и ђаволом.

Нека устане све на ноге и оружје и старо и младо, и грађани и војници. Сви заједно угасићемо овај пожар, који ће нас иначе прождрети.

Армиски генерал
МИЛАН Ђ. НЕДИЋ,
Претседник Српске владе

ОДЛУКЕ СУ ПАЛЕ СЕННА КАСИНА

Воја Рајха и Дуче су се са-стали. На том састанку је по-ново потврђено да се борба на-ставља до потпуне победе над јудо-комунизмом и над јудо-плу-тократијом. Наравно, нису два државника дошли на састанак ради те декларације по питању које уосталом није изазивало никакве сумње код света који по-знаје борбени дух бораца за спас Европе. Присутност на о-вом, састанку највиших војних и дипломатских саветника два по-главара држава дају основа прет-поставци да су и на овом са-станку пале важне одлуке, као што је увек било на сличним саветовањима. Одлуке су пале, дела ће да следују.

Док се на европској страни стварањем великих одлука при-премају велики догађаји, су-противна страна се бави ситним прљавим пословима.

На првом месту коалиција на-ставља притисак на неутралце, желећи да по цену ограничава-ња суверенитета малих неутрал-них држава постигне један еко-номски или привредни ефекат, који ниуколико не стоји у сра-мери са обимом и замахом са-дашњег рата. Овај спор око и-споруке шведских кугенлагера у Немачку доказује ситничарство британскоамеричког ратног вођ-ства, које у недостатку јачих могућности покушава да се ре-ваншира у малим забранама.

Шведска је одговорила нега-тивно на захтев коалиције. И тиме је стала у ред оних држа-ва које су у последње време у-дариле шамаре коалицији, као што су то учиниле Шпанија, Ар-гентина и Ирска.

Истовремено са овим прити-ском на неутралце био је извр-шен поновни притисак на Фин-ску. Али та мала јуначка земља је одлучила да ратује и даље, јер зна да ће ратом извојевати спас, док миром са болшевици-ма може да пусти у своје обла-сти само смрт.

Још пре кратког времена бри-танска штампа је писала о Ста-љиновој мудрости, јер је совјет-са влада тобоже поставила Фин-цима веома благе услове. Међу-тим, свет се ужаснуо кад је са-знао истину: црвена војска би требало да окупира Финску под изговором да је дошла да разо-ружа немачку армију, која се налази у тој земљи. И друго, Фински народ од 2 милиона становника требало би да плати 600 милиона долара контрибуци-је. То је захтев који превазила-зи версајске захтеве тоторних капиталистичких ајкула.

Неуспеси политике коалиције према неутралцима, као и према малим зараћеним противничким странама, изазивају нервозу код британске владе. Нервоза се по-горшава и због унутрашњих прилика. Талас штрајкова ства-ра прави хаос на Британском острву.

Под притиском разних непри-лика, влада британског краља прави једну грешку за другом. Сада је она ускраћала слободу кретања страним дипломатима у Лондону, као и одузела им право тајног дописивања. Ово се ради под изговором да треба са чувати тајну претстојиче инва-зије.

Али, никад још није било да се влада толико нервирала пред почетак ратних операција, да прави такве неопрезности, као што је то сад случај: одлука ен-гелске владе уперена против страних дипломата је један прес-елан који може да има одјека у међународном животу и у то-ку послератних година.

Што је нарочито интересан-тно, то је да су сва права задр-жана за дипломате САД, СССР и доминиона, док је чункиншка Кина исто тако лишена права, као и неутралци. Нервоза је код ен-гелске владе толика да она сумња чак и у једног од члано-ва светске коалиције.

Наизад, Лондон мора да сум-ња не само у тог члана коали-ције, већ и у остале: Совјетска Унија и даље наставља своју пот-пуно индивидуалну политичку игру. Ова игра је толико очи-гледна, да се у водећој штампи Британије појављују гласови о-томе да је већ крајње време да се опет дискутују циљеви рата.

Ове сталне дискусије и понов-не дискусије показују да је расу-ло у коалицији постало неоп-спорном чињеницом. Нису пом-огле многобројне конференције поглавара политике коалиције. Сада се тражи нова тројна кон-ференција.

Међутим, у политичком кру-

говима португалске престонице кружи вест да је Стаљин одбио ових дана британскоамерички пред-лог о тројном састанку. То значи да не постоје могућности да се непријатељи Европе некако до-говорите, они могу само све ја-че да се разилазе, и тиме одузи-мају себи и последње шансе за успешан завршетак рата. Коали-ција која се распада не може по-бедити. Победиће група Тројног пакта, јер је то блок одређених циљева, блок слоге и блок искре-ности према самом себи и пре-ма народима света, који схвата-ју оправданост Новог Поретка.

МЕС.

Са источног ратишта

ПОВОДОМ РЕКОНСТРУКЦИЈЕ БАДОЉОВЕ ВЛАДЕ

Милано, априла

Према вестима из Јужне Ита-лије, политичке партије не сма-трају нову Бадолову владу као очекивану и тражену рекон-струкцију владе на широјој де-мократској бази. Као што се јав-ља Бадоло стоје на гледиште да у новом кабинету не требају да буду заступане политичке пар-тије као такве, али да жели да поједине личности из разних партија позове у владу.

Приликом састанка шест демо-кратских странака је оштро кри-тиковано ово гледиште Бадолоја и констатовано да се оваквим методама не може постићи пар-ламентарно образовање кабинета. Влада Бадолоја најлази на нарочито јаку опозицију код ак-ционе странке и социјалних де-мократа према чијем схватању Бадолоја није испунио зато обе-ћање о образовању једне широ-ке демократске владе.

О ставу комунистичке стран-ке и надаље нема много јасно-сти. Као што се јавља вратио се вођа комуниста Тољани са пута из Москве са унутршњом да по-могаже владу Бадолоја и да ра-ди на образовању парламентар-не владе.

Приликом разговора између Бе-ведета Крочеа и совјетског прет-

ставника у Африци Божуса као и представника Москве при Ба-доловој влади предузет је са со-вјетске стране покушај да се до-ђе до споразума између комуни-ста и демократских партија у по-гледу јединственог образовања парламентарне владе и заједнич-ке будуће владине политике.

Овом разговору придаје се у свим политичким круговима ве-лики значај пошто се ради о пр-вом додиру између званичних представника Москве и либерал-ног вође Бенедета Крочеа, који је прошле године најоштрије од-био комунизам. Као што се јав-ља у табору англо-саксонских о-купационих власти је одговла-чење преговора и криза у уну-трашњим приликама који су се поновно појавиле приликом об-разовања владе изазвало нерас-положење. Међутим у политич-ким круговима јужне Италије постоји утисак, да садашња ре-конструкција Бадолове владе претставља једино једну етапу у латентној унутрашњој кризи Бадоловог режима, да супротно-сти између партија нису откло-њене и да ситуација недвосми-слено иде у правцу одлучног у-тицаја московске владе на цел-купни унутрашњи политички забор у јужној Италији.

Преко Београда је прошла сен-ка Касина.

Говоримо о сенци Касина у том смислу да је Београд осе-тио дах оне смрти од неприја-тељске авијације, која је харала изнад Касина за време британско-америчког покушаја да заузму ту варош.

Београд је био бомбардован свега неколико минута. Касино је био бомбардован четири и по сата. Над Београд је пало неко-лико десетина тона бомби. На Касино је сручено 2.500 тона бомби. Београд је после бомбар-довања био неколико дана у нер-вози.

Немачки заштитници Касина кроз неколико секунди после бомбардовања су изишли из сво-јих ровова и одбили напад не-пријатељских дивизија, одбили га тако да су потпуно уништили једну канађанску и једну индус-ку дивизију.

Ето, сада београђани могу да разумеју колика је свага духа немачких војника.

А када су разумели снагу духа немачког војника, онда морају да буду убеђени у победу не-мачке војске. Што се тиче духа коалиције, о њему се и код парт-нера коалиције изражавају вео-ма иронијом.

Лист *Рат и радничка класа* смеје се томе што Британоа-мерикани мисле да обесхрабре Немце једино нагомилавањем ратног материјала. Совјетски лист са потсмехом каже да топ којим се пуца на непријатеља прави јаки утисак на овог него-стотину топова који се неиско-ришћени налазе у позадини.

Совјетско исмејавање и прет-ње, неподношљиво напрезање живаца у Енглеској, берзанска психоза у Америци и још много штошта тера коалирано вођство да се наизад одлучи за покушај отварања другог фронта. Међу-тим, коалиција је већ задоцнила са другим фронтом, јер је Не-мачка створила други фронт.

То је фронт огромних резер-ви у дивизијама, у људству, у муницији, у новим типовима о-ружја, у авијацији итд. Ова фе-номенална снага чека на поку-шај искрцавања и одговориће како треба.

За сада се још не може кон-статовати да ли садашња поја-чана британскоамеричка аеро-тер-ористичка акција значи ново изми-цање коалираног вођства пред захтевом Совјета да се одмах започне са инвазијом, или, мо-жда, значи такорећи артилерску припрему офанзивних покушаја. И овде се може рећи да су Бри-таноамериканци задоцнили.

Немачка ваздушна одбрана по-стала је толико јака да се не може остварити сан Британоа-мериканаца о њеном уништењу. Што је најинтересантније, Енгле-зи знају да Немачка располаже са великим бројем ваздушних ес-кадри, које не узимају учешћа у садашњим ваздушним борба-ма, а које чекају само на поче-так инвазивских операција.

Ова немачка припремност за борбе против инвазије ниуколи-ко не омета извршење немачких планова на Истоку. Тамо је на-ступила једна пауза у борбеним операцијама, која се може сма-трати веома симптоматичном.

Совјети покушавају да припре-ме армије за нове офанзивне по-духвате, а Немци врше прегру-писивања огромног обима. У тим прегруписањима не можемо ви-дети само нагомилавање резерви ради учвршћења фронта, већ и стварање предуслова за обимне немачке офанзивне операције.

Ради стварања тих предуслова немачке, мађарске и румунске трупе одузимају непријатељу те-рен на галицијском и буковин-ском сектору, и тиме стварају нервозу код Совјета који су у току неколико дана називали ове локалне немачке подухвате ве-ликом офанзивом.

Ова нервоза болшевика није изазвала малим поразима које су у току последњих дана доживе-ли код Јашиа, код Тарнопоља, Станиславова, код Бродиа, код Ковела, код Надворне, код Ко-

ломије. Она је изазвала тиме што Москва осећа нагомилава-ње огромне офанзивне енергије немачке војске у позадини Ис-точног фронта.

По свему се види да је сврше-но са оператиком гилке одбрана и да ће се ствари на Истоку у-будуће развијати у знаку немач-ке офанзивне иницијативе.

М. Војновић

ПРОТЕСТ ФРАНЦУСКЕ ШТАМPE

Париз, априла. — Са пуно не-годовања париска штампа изве-штава о поновном тешком теро-ристичком нападу англо-америка-наца на Париз. Лист *Ожурди* констатује између осталог да су терористички напади англо-а-мериканаца замишљени као репре-салије против Француске и фран-цуског народа, пошто је он при-мирије претпоставио рату старих енглеских лордова и гангстера са Уол Стрита. Ови претставља-ју репресалије још и против рад-ника који сарађују на организаци-ји једне нове Европе, против једне земље која не жели да сва-ких 25 година приноси у жрву своју омладину у рату против Немачке и наизад против Фран-цуза који одбијају да се поводе за апелима Лондона и Алжира на побуну.

Лист *Матен* констатује да ме-тоде Енглеза остају увек исте. Оне су уперене против цивилних лица, жена и деце, против кућа за становања, дворца и свети-ња. Исти је био случај већ и при-ликом опсаде Орлеана, *Пти Паризјен* даје своје коментару наслов: „Њихов мир то је веч-ти мир“. Пошто су Французи го-дине 1940 одбили да до послед-њег човека погину за Велику Британију, пише поменути лист, данас се бомбардује Париз. Лист *Евр* говори о негодовању фран-цуског становништва, а лист *Ехо де ла Франс* констатује тим по-водом да свет који пролази ми-мо рушевина гласно даје израза својој мржњи против терорис-тичких разарања.

КОМУНИСТИЧКА СТРАНКА У ЕНГЛЕСКОЈ СВЕ АГИЛНИЈА

Женева, априла. — Посланик Макстони каже у листу „Љу Ли-дер“ да у целој политици енгле-ске радничке класе влада велики хаос. Лабуристичка странка је изгубила потпуно власт над њом и свим могућим малим интерним свађама изгубила поверење рад-ништва. Надаље лабуристичка странка није пазила на догађаје у Совјетској Унији и на њихово дејство у Енглеској. Комунистич-ка странка у Енглеској постоје све активнија и полагао је за-узела офанзивни положај против лабуристичке странке. Делимич-но из хаоса који је изазвала ко-мунистичка странка, резултира да данашње британско радни-штво нема општих претстава у ком правцу треба да се креће. Ово хаотично стање у главама радника пружа најбоље опера-ционо поље за комунисте.

СРПСКИ НАРОД

ГЛАВНИ УРЕДНИК, одгово-ран за садржину листа: Вели-бор Јонић.

ВЛАСНИК: Мих. Станковић из Београда.

РЕДАКЦИЈА И АДМИНИ-СТРАЦИЈА: Теразије 5 меца-нин, 1 степенште (Палата Из-возне банке). Тел. 20-383.

ШТАМПАРИЈА „ЛУЧА“, Кра-љице Наталије 100. Тел. 21-772. Тромесечна претплата 48 ди-нара шаље се преко „Пресе“, в. д. Влајковићева 8.

ПРОМАШЕН ЦИЉ

Бомбардовања која су извршена над Нишом и Београдом од стране Англоамериканца не могу се оправдати никаквим политичким и војничким разлозима. Напротив, она су могла и морала потпуно изостати. Јер, какав се политички разлог може навести као оправдање за убијање мирног становништва једне земље коју Англоамериканци још увек сматрају својим савезником?

Не постоје никакви ни војнички разлози. Немци који се налазе у нашој земљи то су војници, то су трупе, које су као такве покретне и које ће постојати макар немало ниједног српског града, ни насеља. Сем тога на читавом Балкану нема никаквих војних операција, те према томе се мирни српски градови не налазе ни у каквој оперативној зони да би се могло правдати њихово рушење.

Хиљаде угашених живота српских жена, деце и мирних грађана, дакле, претстављају у најмању руку сувишне жртве, које ником нису требале, нити су икоме користиле. Ако се бомбардовањем српских градова ишло за тим да се у земљи створе неред и хаос, како би се посредно користило Титу и његовим бандама, и у том погледу циљ је промашен. У целој земљи очуван је потпун мир, а несрећа је српски народ, као што је то са нама одувек био случај, само још чвршће повезала и ујединила.

Бомбе бачене на српске градове погодиле су у крајњој линији оне који су наредили ова бомбардовања. И најљуби Англофил наш данас је отрежњен. Сурова и језива стварност ослободила га је илузије да ће Англоамериканци штетети српске градове и напаћени српски живаљ.

Хиљаде српских породица остале су без крова над главом и без игде ичега, осушене да се потуцају од немила до недрага, гледајући са зебњом у будућност. Материјална штета, нанета приватној и државној имовини, непроцењива је. Оно што је деценијама зидано и стицано претворено је за неколико часова у прах и pepeo. Многа културна добра, многи споменици српске прошлости уништени су. Али српски народ живи даље.

Живеће, уједињен у непробојном националном фронту, готов да до краја брани своју земљу и веру отаца својих. Дела националне солидарности и пожртвовања и неустрашиво вршење дужности, испољени за време ових трагичних дана, доказ су животне снаге српског народа, коју нико и ништа не може уништити.

ВЕЛИБОР ЈОНИЋ

ЗАШТО ЈЕ УНИШТЕНО 10.000 СРПСКИХ ЖИВОТА

Из отвореног писма енглеском Краљу Његовом Царском и Краљевском Величанству Ђорђу

Величанство!

Огромни чопори авијације, натоварени тешким бомбама са ознаком на својим апаратима енглеске тробојнице, изручили су свој страховити товар над Београдом, најмногољуднијим градом моје земље. То су учинили на сам дан православног Ускрса, који је један од највећих хришћанских празника. Уместо радости нејакој деци и женама за овај празник, Ваши авијатичари разнели су у тробе и обезглавили телеса у масама.

Само мртвих побијено је преко 2.000 а са рањенима број жртава прелази више хиљада. Можете мислити, Величанство, каква је несрећа задесила мој народ, који је у савезништву са Вашом војском водио рат, упропастио земљу, изгубио државу и за три године по саветима Ваше одговорне владе саботирао окупатора, борећи се по шумама, те је нанизао

још милион гробова. Сад је дочекао да га његови ратни другови и савезници, Ваши авијатичари, на граде на тај начин, што су му побили 10.000 невиних жртава и разрушили хиљаде домова.

Величанство!

Дозволите једно питање: Је ли овај злочин извршен по Вашем наређењу, или бар са Вашим сазнањем! То што питамо односи се и на енглески народ, је ли он преко Вас дао свој пристанак!

Знам унапред Ваш одговор: Није. А ипак је српски народ поднео невинне жртве. Ми не верујемо због тога што смо били савезници и пријатељи, па колико јуче Ви сте венчали нашег младог Краља, па смо се и ородили.

Затим, у Вашој престоници се ди једна емигрантска влада, коју Ви још признајете, јер са њом општите. На послетку, у нашој земљи имате симпатизера, да би

окавак један вандалски акт био потпуно неразумљив. Па онда зашто је бомбардован Ниш, Никшић и Београд и зашто је уништено неколико десетина хиљада Срба!

Ваше Величанство, опростите што се Вама обраћам, али нас раздира бол сазнања да је са стране енглеског народа и у Ваше име извршен један акт, кога хуманост и цивилизација називају злочиним. Па ми је жеља да на време скренем пажњу Вама, енглеском народу и светској јавности на овај злочин, јер би било смешно позивати се на правду, културу и цивилизацију, кад дела која врши Ваша авијација, враћајући нас у доба Хуна и Авара, дивљака и незнабожаца.

БОЖИДАР Ђ. НЕДИЋ

Почасни претседник међународне организације бивших ратника и ратних инвалида

ПРИМАМО НЕРАВНУ БОРБУ

Једно од начела енглеске дипломатије јесте да нема трајних савезника и да дојучерањи савезник може постати непријатељ. У енглеској историји пуно је таквих случајева и Лојд Џорџ у своме познатом цинизму потврдио је да то „традиционална енглеска политика“, на светској конференцији за мир Клемансоу, који му је изјавио: „дошао сам до закључка да сте од примирја постали непријатељи Француске“.

Француска је имала прилике у овоме рату да осети себиичност и цинизам енглеске политике, која је после пропасти Француске, коју је гурнула у рат и није могла у довољној мери, после пропасти искоришћавала на све могуће начине, дижући француске колоније, уништавајући француску флоту и пролевајући француску крв путем ваздушног тора.

Српски народ, који је на себе наукао незапамћену несрећу слушајући Лондон и испуњавајући његове жеље, сматрао је да су и за Енглезе свете његове жртве и да никакво зло не може му се десити од стране Енглеза.

Међутим Енглези и после слома наставили су да искоришћују српски народ и убацили су семе раздора у њега и изазвали нова искушења. И то им није било доста. Да би задовољили Стаљина, који тражи други фронт, они су запели на све могуће начине да српски народ лиферује крв и месо за тај други фронт место да Енглези пруже главни материјал.

Почели су да помажу Тита, који хоће уништење српског народа, који је главна сметња поред немачке оружане снаге, да се болшевизам прошири на овом крају света и да Москва преко Тита завлада у овим крајевима. Зато по жељи и наређењу Тита англо-америчка авијација долази му у индиг и непоштедно и свирепо бомбардује отворене и незаштићене градове ка ошто су Ниш, Београд, Никшић, Краљево и други.

То је казна српском народу што се херојски одупире болшевизму и у овом делу света брани европску културу и може се рећи и саму Енглеску, којој би убрзо одзвонило кад би болшевизам преовладао у Европи.

И тако се десило нешто што здрав разум и логика, срце и осећања нису могли претпоставити. Догодило се нешто што ниједан Србин не би могао веровати ма колико да му се говорило о цинизму и вероломству Енглеске. Десило се да смо данас хтели или не, ми дојучерањи савезници Енглеске ради које смо изгубили све, сада у ратном стању са Енглеском.

Ма како изгледало чудно, невероватно и парадоксално то је чињеница, која се не да порећи да смо у рату са Енглеском, хтели не хтели, свидело нам се или не. Англо-америчка авијација бомбардује отворене и незаштићене српске градове, убија српско становништво исто као што ради са градовима и са становништвом у Немачкој, са којом је у ратном стању. Тако без објаве рата, Енглеска данас ратује противу српског народа, према коме је од увек била непријатељски расположена, али није овако отворено са оружјем иступала.

Морамо се навићи на то чињенично стање да смо у рату са Енглеском и према томе прилагодити наш став и наше поступке. И ако је Енглеска моћна империја, ми нисмо плашљивци и кукавице и примамо ову неравну борбу, тражећи заштиту у европској солидарности, на чијем челу је Велики немачки Рајх. Злочин англо-американаца у ствари је само потврдио нашу припадност Евреји, повраћајући духовно јединство српског народа, у коме нема места више за англофилије, него само и једино за Србе.

Бомбардован «војни објекат» — Дечје склониште

75 ГОДИНА РАДА СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

Ове године пада 75-годишњица оснивања наше најстарије и најзаслужније пољопривредне установе, Српског пољопривредног друштва.

Године 1869 одобрена су прва његова правила, т.зв. „устав“ и од тог времена до данас готово непрекидно Друштво је развијало своју плодну делатност, која је имала најзначајнијег удела у унапређењу нашег села и наше пољопривреде.

Иницијатор и први председник Друштва био је др Милован Спасић са једним кругом истакнутих и заслужних српских родољуба и привредника, чија су имена данас уклесана у мермерној плочи, у свечаној дворани друштвеног седишта.

Делатност Друштва била је за све време његовог постојања широка и многострана, а резултати такви, да је његовом раду одавном једнодушно признање како од стране пољопривредника, тако и од стране меродавних фактора. У Краљевини Србији, све до појаве земљорадничког задругарства крајем прошлог столећа, Друштво је било централна и једина установа кроз коју је спровођен највећи део акција на унапређење пољопривреде и то како од стране приватне, тако и од стране државне иницијативе.

А у оквиру Друштва израђена су и прва правила земљорадничких задруга. Ценећи општи значај Друштва, Министарство пољопривреде је врло често потпомагало његов рад новчаним средствима, а те помоћи су каткад, нарочито у Краљевини Србији, биле знатне и износиле по више стотина хиљада динара. Јавно признање за своју акцију Друштво је добило још и тиме што су многи пријатељи наше пољопривреде завештали било своја имања и зграде, било високе новчане своте, тако да данас Друштво има врло леп број легата, фондова и великих добротвора.

Развијајући с једне стране пропаганду за унапређење наше пољопривреде, Друштво је с друге стране давало и конкретност

потстрека напретку набављањем потребног алата и модерних справа за обраду земље.

Акција на пољу пропаганде спровођена је многобројним друштвеним издањима пољопривредних књига, које су на стотине хиљада допрле у руке пољопривредника. Друштвени лист „Тежак“ био је најраширенији и најчитанији пољопривредни лист у нашој земљи за 69 година свог издажења. „Пољопривредни календар“ је једна од књига коју земљорадници највише цене.

Друштво је затим одржавало на стотине крајних и дужих течајева и предавања у разним местима Приређивани су многи земаљски конгреси, конференције и састанци стручњака, многобројне пољопривредне изложбе, земаљске, обласне, окружне или среске, као и наградни конкурс којима је даван потстрек за подизање и неговање воћњака од одабраних сората, за зидање модерних стаја за стоку, за изградњу хубришта и силојама.

Само за последњих 25 година Друштво је унео у наша села на десетине и десетине хиљада савршених справа и поделило истовремено на стотине хиљада килограма разног семена, хемиских хубрива, разних средстава за борбу противу опасних болести и штеточина на гајеним биљкама и домаћим стоци.

Кад се радило на припремама закона и уредаба који имају значаја за пољопривреду и живот земљорадника Друштво је предњачило. Може се заиста рећи да за ових 75 година није било ни једне акције у нашој земљи на пољопривредном пољу, а да Друштво у њој није узимало најживљег учешћа.

Последњих година број активних чланова у подружницама није силазио испод 30.000, а прелазило је и 40.000 земљорадничких домаћинстава. Раније су преовлађивале мање сеоске подружнице. Сада се међутим прелазе све више на оснивање подружница са широм територијалном делатношћу, које окупљају по правилу чланство из читавог једног сре-

за. Ове веће подружнице имају боље услове за рад-те показују и веће успехе. Сада има више подружница од којих је свака окупила толико чланова колико је некад бројало читаво Друштво.

Друштвена имовина је данас врло знатна. Осем друштвеног дома, који претставља једну од најлепших и највећих палата у престоници, Друштво има у Београду још једну двоспратну зграду и 5 плацева од око 2.500 кв. метара површине, као и друге непокретне имовине чија се новчана укупна вредност може оценити на много десетина милиона динара.

Ма да је рат донекле ограничио широко деловање Српског пољопривредног друштва, оно је ипак, идући у корак са временом, предузело под руководством садашњег председника проф. др Младена Јосифовића, мере које могу да буду од највеће користи нашој пољопривреди како у садашњости, тако и у будућности. Године 1942 основано је у друштвеном оквиру посебно одељење семена, на чијем се челу налази наш признати семинарски стручњак Тима Владисављевић. Друштво је узело од државе у 20-годишњи закуп једно имање од око 30 хек. у близини Београда. На том имању су већ подигнуте потребне економске зграде, изведена је инсталација за заливање и наводњавање која је свакако јединствена у нашој земљи, набављен је неопходан инвентар, ангажовано је стручно особље и од јесени 1942 године тамо се већ почело са озбиљним радом, тако да ће у пролеће ове године многи наши земљорадници добити за сетву од Друштва семе сопствене друштвене производње.

Поред овог корисног рада Друштво данас спрема широки план рада за будућност, кад наша пољопривреда дође опет у фазу нормалног функционисања. За ту будућност акцију на просветно-пропагандном пољу Друштво је већ резервисало озбиљна новчана средства, која до сада достижу суму од 2 милиона динара.

ИЗЈАВА КОМЕСАРА БЕОГРАДА ДРАГ. ЈОВАНОВИЋА

Примајући београдске новинаре, владин Комесар за Београд, министар Драги Јовановић одговарао је на постављена питања од актуелног значаја.

— Како напредује нормализовање прилика у Београду?

— Од вандала рањени Београд се полако опоравља, рече Драги Јовановић. Сви београђани се одазивају својим дужностима онако, како то наредбе Владиног комесара прописују. Лажна агитација није успела да поремети равнотежу мира и реда у Београду. На нормализовању прилика раде сви. Али од њих морам нарочито да истакнем водоводну екипу Управе водовода, екипу Дирекције трамваја и осветљења, екипу Техничке дирекције, које уз добровољну сарадњу радника из грађанства васпостављају функционисање најпотребнијих елемената градског живота. Треба рећи да сви хвале вредне обвезнике Националне службе за обнову Србије, који се ванредно залажу.

У Београду поред важнијих предузећа већ половина града има електрику и воду у кућама. Друга половина је још приморана да се снабдева водом на улициним чесмама.

Канализација се доводи у ред.

Београд је доказао да је у стању да прими најјаче ударе и у веровању да тиме национално служи као столица град свом народу.

— Какве су, г. Комесару, предузете мере безбедности?

— Сами сте сведок с каквом је љубављу, пожртвованшћу и храброшћу београдска полиција испунила своју дужност. Она је у сваком погледу била на висини. Али све похвале упућене јој

од надлежних не би биле заслужене, када сви београђани не би имали исто неподељено мишљење.

Сви квартови, уколико њихове зграде нису оштећене, налазе се на својим местима. Сражја врши службу и дању, и ноћу. Крађа и криминала нема. Било је два три покушаја, и они су у смислу мојих наређења егземплярно кажњени. Првог дана бомбардовања стрељан је на лицу места Тихомир Марковић, који је покушао провалну крађу. А 22 априла је ухваћен стари познаник полиције Ђира Хорват; ухваћен је у крађи и у стварању панике, па је стрељан.

То су драстичне мере, али ниједног момента се нећу устручавати да их применим до крајњих консеквенца према свима онима који покушају да поремете мир и ред и безбедност Београда. То је императив коме служи целокупна полиција без изузетка.

— Да ли добијате у вашем текућем раду подршку од немачких власти?

— Са нарочитим задовољством подвучим да надлежне немачке власти, на челу са Београдском Фелдкомандатуром, са пуно саучешћа и приправности помажу гдегод је помоћ потребна. Њихов удео у радovima на обнављању Београда је у сваком погледу величанствен. Верујте ми, да то није остало незапажено од грађанства и да грађани већ често са захвалношћу указују на пожртвованост како појединих немачких војника, тако и свих формација које раде на обнављању настрадалог Београда.

следица на пољу подизања и унапређења пољопривреде. То се показало већ за ове две године приликом спровођења мера планске пољопривредне производње.

Стога се у последње време у Србији код меродавних фактора све више почело кристалисати мишљење да се и на овом пољу мора нешто учинити. Планови који су почели да се приводе у дело на пољу реорганизације српског задругарства и његовог потпуног стављања у службу народне привреде, а у првом реду пољопривредне политике, имају добрим делом за циљ да олакшају тешко стање које је последица овог цепања сеоских поседа и изразите ситноposedничке структуре српске пољопривреде.

Сем тога води се преко штампе жива дискусија и о питању стварања земљорадничког кредита, при чему је нарочито значајно претварање постојеће Привлиговане аграрне банке у Задружну банку која ће преко задруга кредитирати пољопривреду под изузетно повољним условима. Али се иде још и даље, па се у последње време чак предлаже и стварање неке врсте бивших кућних задруга, тј. очување средњих и већих сеоских поседа од даљег цепања и пропадања, као и евентуално спајање постојећих мањих поседа у веће породичној вези сопственика.

Једна од најважнијих мера била би на овом пољу измена наредних права у пољопривреди и евентуално установљење једног наследника односно модифицирање и прилагођавање Анербенрехта српској пољопривреди и српским приликама. Тиме би се најефикасније спречило даље цепање српског сеоског поседа, као и пауперизација српског села.

У заједници са плански изведеним осталим мерама за унапређење села, као што је реорганизација задругарства и стварање снажних извора пољопривредног кредита, ова би мера можда дефинитивно зауставила дробљење сеоског поседа и створила једну здраву основу у поседовној структури српске пољопривреде

ШТА ДА ЈЕДЕМО У ПРОЛЕЋЕ

Велику важност за наше здравље има пролетња исхрана. У току зиме наш организам се редовно испости, како због отпора који мора да пружи у борби противу хладноће, тако и због недостатка извесних неопходних витамина услед нестанице свежих поврћа и воћа за време зимских месеци. Због тога, чим се свеже поврће појави, треба га одмах користити и узимати у што већој мери.

При том морамо имати у виду да преко зиме, чак и у најнормалнијим приликама, организам највише оскудева у врло важном витамину Ц, који се налази искључиво у поврћу и у мањој мери у воћу, нарочито у пресном стању.

Витамин Ц наћи ћемо највише у паприци, першуну, келераби, раном младом кромпиру, перју од лука, у купусу, парадајзу, ротквицама, пашкату и пољској салати. Све ове намирнице треба узимати у пресном стању, јер се кувањем витамин Ц губи у огромној мери, често чак и потпуно.

Витамин А је витамин масноће, тј. највише га добијамо масном исхраном. Кад се узму у обзир данашње прилике и много већа потреба организма у масноћама за време зиме, значи да ћемо вероватно ући у пролеће са недостатком овог витамина. Срећна је околност што се тај витамин, осем у масноћама, налази у поврћу у виду каротина.

Највише га има у паприкама и спанаћу, затим у мркви, парадајзу, пасуљу, грашци и боранији, а код воћа у купинама и кајсијама.

која би послужила као солидна база за даљи развој и унапређење српског села.

Н. Алексић

ЗАШТИТА СЕЉАЧКОГ ПОСЕДА

Српска пољопривреда прешла је веома доцкан из натуралне у новчану привреду, али је тај прелаз био тако брз и нагао да је изазвао страховите поремећаје у структури српске пољопривреде и довео до промена које су се у другим земљама вршиле деценијама и за које су биле унапред извршене потребне припреме како би се те промене одвијале без већих тешкоћа и трзавица по целокупну народну и привредну целину.

Прелазећи непосредно из турског ropства у слободу у првој половини XIX века, српска пољопривреда, која је дотле имала стационаран облик натуралне производње, организована у кућним задругама, нашла се наједном не само у политичкој слободи, већ и у привредној слободи либералистичке епохе која је карактерисала готово цело XIX век у свима земљама, па је према томе служила као идеал и српском народу.

Отуда са политичким ослобођењем и прелазом српске пољопривреде из натуралне у новчану привреду, долази до њеног наглог распадања, до деобе кућних задруга и стварања ситних индивидуалних сеоских газдинстава. Овај процес био је утолико бржи што је пољопривреда морала да се привикне новим приликама тржишта, калкулације и уопште новчане привреде, што јој је био потребан новац за пре-

ориентацију њене производње, док у земљи нису постојали ни довољно нагомилани капитали ни организовани кредитни извори који би били приступачни и повољни за сељака.

Све те околности, удружене са индивидуалистичким духом који прожима и српско село, доводе до наглог дробљења некадашњих великих кућних задруга. Већ 1890 године од укупно 348.257 породица највећи број био је испод пет лица на које је отпадало укупно 165.537 породица. Затим долазе породице од шест до десет лица; на које је отпадало 149.843 породице. С обзиром на велики број лица у српским сељачким породицама и данас, ове породице биле су такође иноксна сеоска газдинства која се нису могла рачунати у кућне задруге. Од 1866 до 1895 порастао је број кућа од 201.056 на 358.714, што значи да је 1895 било 157.658 сеоских газдинстава више него 1866.

Упоредо са овим распадањем задруга и цепањем сеоског поседа вршило се и сиромашење и пауперизовање села. То показују подаци према којима је број газдинстава без непокретне имовине на српском селу порастао од 39.693 у 1895 на 41.331 у 1900 години.

Сви покушаји да се организује сељачки кредит који би помогао селу да успешно преброди јву преориентацију били су изведени само делимично и безу-

пешно. Исто тако једини покушај који је имао за циљ да спречи цепање сеоских имања, односно да сачува сељаку бар један минимум, био је чувени Закон о окућњу који потиче још из доба Кнеза Милоша. Грађански законски прописи о наследном праву у пољопривреди који би спречавали ово цепање сеоских имања нису постојали, као што је то био случај у Немачкој и другим земљама са Анербенрехтом који је последњих година у Немачкој употпуњен и извршен.

Захваљујући оваквом стању развоја кроз цео XIX век и четрдесет година овог века дошло се дотле да данас у Србији имамо изразито ситно поседничку структуру сеоских газдинстава. Тако је пред почетак овог рата у Србији на поседе до 2 хектара величине отпадало 113.379 сеоских газдинстава, на поседе од 2 до 5 хектара 176.670, тј. на поседе до 5 хектара 293.049 газдинстава од укупно 470.138 газдинстава, што значи да преко 50% свих сеоских газдинстава отпала на поседе до 5 хектара, а од тога скоро половина на поседе до хектара.

Разумљиво је да ова и оваква структура поседа спречава готово све мере рационализације и интензивирања пољопривредне производње и отежава не само увођење модерних справа, машина и алата, него чак и неопходног плодореда, а повлачи за собом и читав низ других штетних по-

НАШЕ ЛИВАДЕ ТРЕБА ПОПРАВИТИ

Инж. Властимир Ђорђевић, проф. Универзитета

Улога ливада у подизању и унапређењу сточарства, а преко овога и осталих грана пољопривреде, а нарочито ратарства, велика је. Ова је улога утолико већа, ако се са ливада подмирује већи део сточне хране. Овакав је случај у нашој земљи. Производња сточне хране на њивама код нас је тек у почетку. Наше њиве врло мало учествују у исхрани стоке. Отуда ливаде у нашој земљи треба сматрати као једине и најважније површине за производњу сточне хране.

Али и поред овога наше се ливаде налазе у врло запуштеном стању. Нема се у погледу неге, обрађивања, ђубрења, а о осталим радовима и да не говоримо, поклања мало пажње, тога није чудо што оне дају мали принос и сено лоше квалитета. Последња озбиљна стања наших ливада је: редовна нестационарна сточна храна. Због овога је наше сточарство и бројно и по квалитету збојало.

Слично сточарству стоји ратарство, односно њивска производња. Одржавање и повећавање плодности наших њива без ђубрења се не да замислити. Производња довољних количина стајског ђубрива, ако нема довољно сточне хране и ако је бројно стање стоке мало, није могућа. Ово има за последицу нередовно и слабо ђубрење њива, те и њиве дају мали принос.

Позната целом свету пословица да су: „ливaде мајке орнaшa“ ово нам у потпуности потврђује. Са ливада се добија сточна храна за исхрану стоке; стока поред осталих производа даје стајско ђубриво за ђубрење њива; ђубрењем њива повећава се плодност земљишта, чиме се постижу већи жетвени приноси.

Ако се узме у обзир напред изложена веза између ливада с једне стране и сточарства и ратарства с друге стране, онда је разумљиво да се унапређење ових двеју најважнијих пољопривредних грана не може постићи при оваквом стању наших ливада. Стога се наше ливаде не смеју овако оставити. Њима се мора посветити исто онолико пажње као и другим пољопривредним гранама. Ливаде не треба сматрати за „пасторчад“ или као „краве музаре“, које треба само искоришћавати. Напротив, оне се морају поправити и даље неговати као и сви остали усеви. Само се тако може постићи унапређење сточарства, а преко овога и ратарства и осталих пољопривредних грана.

Како се могу ливаде поправити? да ли за то постоје могућности, и у коме правцу то поправљање треба извести?

Поправљање ливада може се успешно извршити. За ово нам стоје на располагању два начина: површинско и основно поправљање.

Први начин поправљања ливада примењује се на оним ливадама, које се налазе у доста добром стању, наиме које дају добар принос и чији травни покривач није у великој мери закоровљен. Према овоме површинско поправљање ливада састојало би се само у томе што би се на постојећим ливадама примениле одговарајуће мере, помоћу којих би се постигао жељени циљ: повећање приноса и побољшање квалитета травног покривача.

Површинско побољшање ливада може се извршити различитим мерама: површинским обрађивањем, површинским ђубрењем и посејавањем ливада семеном корисних трава. Свака од ових мера може се применити сама за себе или у комбинацији, зависи од стања у коме се налази ливада, која се поправља. На запуштеним ливадама обично се примењују једновремено све мере. Огледима и искуством утврђено је да се најбољи ефекат постиже ако се најпре поменути мере примењују једновремено, односно у комбинацији.

Основно побољшање ливада за

разлику од површинског, много је сложеније. Ово побољшање у ствари није ништа друго, до потпуно уништавање постојећих ливада, у циљу да се на место њихово подигну нове. Другим речима, на место природних ливада, при основном побољшању подижу се сејане (вештачке) ливаде. Према овоме, да би се подигле нове сејане ливаде, старе ливаде морају се разорати. Због тога се основно побољшавање примењује на оним ливадама које су потпуно дотрајале, које дају мали принос и чији је травни покривач јак закоровљен, тако да се њихово даље држање не исплаћује. Оваквих ливада у нашој земљи има много, те основно побољшање треба сматрати као најважнији начин поправљања.

Основно поправљање ливада врши се: основним обрађивањем, основним ђубрењем и сејањем семена корисних трава. Оно се може извести одједанпут на целој површини ливаде, или поступно. Кад су у питању за побољшање мање површине ливада, основно побољшање се врши одједанпут по целој површини. На већим површинама основно побољшање изводи се поступно, део по део. Поступно основно побољшање врши се уз помоћ нарочитих ливадских процедура: са увођењем усева претходних култура.

Сејане (вештачке) ливаде могу бити различите. Разлика је главито у томе што оне могу трајати дуже или краће време. По дужини трајања сејане ливаде могу бити: кратко трајне — које трају три до четири године, мениме, које трају пет до шест година и дугорочне, које трају преко седам година. По дужини трајања сејане ливада мора се водити рачуна, како би се за сваку врсту ливада правилно саставиле одговарајуће мешаве трава.

Овим чланком нисмо имали намеру да подробно упутимо наше земљораднике у питање поправљања природних ливада. То нам не дозвољава простор, а и у једном новинском чланку то није могуће. Али, жеља нам је да потстакнемо наше земљораднике на размишљање о овој ствари, и да им у најкраћем покажемо пут, којим треба у решавању овог питања да пођу.

КАКО ДА ИСКОРИСТИМО НАШ ПОВРТЊАК

Домаћи повртњаци редовно нису велики. Зато се намеће потреба да се искористе што потпуније. Повртњак никад не сме бити празан, чак ни један дан. То значи да сваку парцелу морамо одмах изнова обрадити чим оберемо усеви.

Како то да постигнемо? На пример, први грашак сејемо врло рано. Овај усеви брзо пристије га беремо крајем јуна и почетком јула. После тога парцелу нећемо оставити празну до јесени, него ћемо је одмах обрадити и засејати на пример салатом ендивијом, келерабом, ротквом и слично. То би био други усеви који би до јесени добро дозрео.

Зимски купус сејемо тек средином маја. До тог доба може на истој парцели израсти озима салата и спанаћ. Затим, средином маја, парцелу испражњену добро нађубримо, обрадимо и посејемо купус или краставац. Пошто се купус, кељ и карфиол саде на врло великом размаку, а у почетку расту врло полако, има између њих довољно простора за салату, која брзо стајева. То исто вреди за краставац. Међу кромпиром сејемо грашак и боранију. Цвекла се сеје између салате и купуса. После раног кромпира на исту парцелу долазе купус, кељ и карфиол.

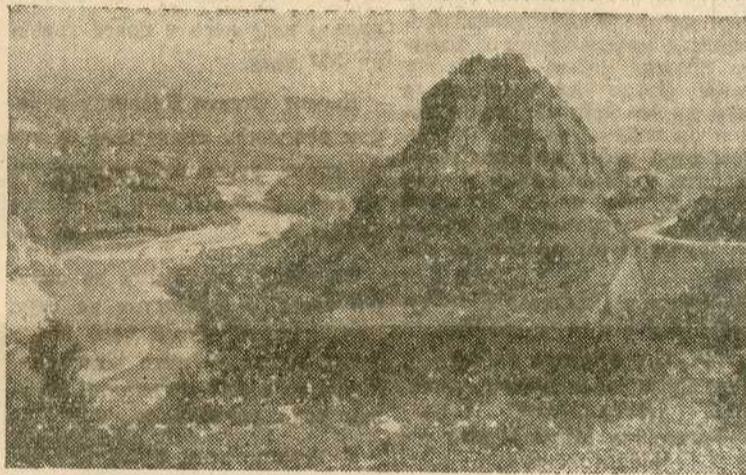
ИСТОРИСКИ СПОМЕНИЦИ У РАШКОЈ

Кроз славну будимљанску жупу

У средњем току реке Лима, око насеља Будимље и данашње вароши Берана, простире се чувена Будимљанска жупа из времена Немањића. Ретко која Немањића жупа обилује толиким бројем историјских споменика као Будимљанска.

Према многим записима и историјским споменицима да се утврди: да је Будимљанска жупа за време Немањића, а и касније, играла видну улогу у животу нашег народа. Читав крај је био густо насељен и био је центар хришћанства и националног живота. Будимље је некада било чувено по виноградима и летњиковцима многих владара из славне Немањића династије, који су овде имали своје дворове, излетништа, ловишта и одмаралишта. Будимља је била престоница Вукана Немањића, када је отео престо од брата Стевана. Исто тако она је била седиште и Стевана Дечанског.

Колико је хришћанство било разгранато у овој жупи најбоље се види по томе, што су ту живели многи црквени великодостојници и што је у Будимљу Св. Сава 1219 г. основао будимљанску епископију, која је касније попета на степен архиепископије.

У самој Будимљи, с времена на време, људи налазе на трагове из давне прошлости: откопавају гробове, надгробне плоче и старе зидине. На зидинама некадашње епископије данас се налази нова основна школа. Изнад саме Будимље уздиже се брдо Градац, на којем се још увек могу наћи остаци гвоздених руда. По причању људи из овог краја, негде се ту налазила и девојачка школа из времена Немањића, у којој су васпитаване српске девојке.

Један од најзнаменитијих споменика из доба Немањића јесте развалина манастира Шудикове, који се налазио у самој Будимљи на улазу Тивранске клисуре, на једном изванредно чаробном месту, опкољеном јаблановима, разним дрвећем и воћем, стенама, водопадима и хуком реке Лима. За време Немањића Шудиково је играло видну улогу.

Ту је био културни центар државе Немањића. У њему се налазила чувена преписивачка школа, која је дуги низ деценија ширила писану књигу по Српству. Шудиково је било и центар књижевности у Рашкој. Поред тога манастир је био невероватно богат и моћан.

За овај манастир је везано једно врло интересантно откриће. До пре неколико година знало се да је Шудиково постојало у Будимљанској жупи, али на којем месту, није се знало. Сами улаз у Тивранску клисуру звао се Шудиково. Пре извесног низа година директори беранске гимназије г.г. Душан Вуксан и Драгиша Боричић, откопавали су рувешине које су се налазиле на улазу клисуре и утврдили да су то рувешине некада чувеног манастира Шудикове.

Тада су пронађене разне знаменитости. Између осталог, под рувешинама је пронађена велика

мермерна плоча, која је имала поклопац, на којем је урезан крст сличан крстовима који се виђају на тиварима папа.

Откривен је гроб испред олтару, под амвоном. Пронађена је још једна велика плоча, која одваја олтар од прве препрате. На плочи стоји монограмичан натпис: Урош Стефан.

Откривањем ове плоче у Шудикову дато је повода да се поверује да је тело цара Уроша, последњег Немањића било некада пренето са Косова и ту сахрањено и скривено. Познато је да је владарска судбина младога цара Вића Уроша, који је у народним песмама назван Нејаки Урош била болна. Великаши су се дигли да му отму царство.

Он није могао да савлада неразумну властелу, морао је попустити и што је најжалосније убрзо је умро на тајанствен начин. За дуго се није знало где му се тело налазило. Неки чобани пронашли су му тело код Урошевца и сада се његове свете мошти налазе у Саборној цркви. Али од проналаска његовог тела па све до преношења у манастир Јасак, његово је тело било скривено.

Народна песма помиње густу шуму и мистиком обавија сахра-

дао велики број ратника, који су пошли од манастира Ђурђевих Ступова под заповедништвом кучког војводе Радоње.

Треба истаћи једну историјску чињеницу: да је народ овог краја био вековно упућен на Србију за време робовања под Турцима. Више пута су се народни прваци овог краја обраћали за помоћ Србији. Одржаване су тајне везе. Познато је да је Карађорђе имао велике подршке у народу овог краја, па је велики број ратника пошао у сусрет Карађорђу када је овај дошао до Сјенице.

Почетком прошлога века у Будимљанској жупи као и у црногорским брдима играо је видну улогу чувени игуман манастира Ђурђевих Ступова Мојсије Зечевић. То је била крупна личност за чије су име везани многи подухвати. Зечевић је био главни саветник Петра I, па су његовом заслугом Црногорци примили тестамент св. Петра: да после њега дође за владара Раде Томов, касније Петар II Негош. За време владавине песника Његоша Зечевић је имао пуну власт у Црној Гори и био први председник црногорске владе.

Он је 1835 г. повео преговоре са босанским и херцеговачким пашама о ослобођењу народа испод турског јарма. Мојсије Зечевић је 10 година пре тога подигао устанак против Турака у Будимљанској жупи. Устанак је успео. Међутим Турци су после две године навалили са огромном војском, покорили цео крај, извршили покољ и паљење самог манастира.

Народ је дизао још неколико устанака и извојевао више победа, а најзнатнија је она из 1851 године када је војска чувеног јунака поп Јосифа Михаиловића победила огромну турску војску. После ове славне победе црногорско племе Васојевићи све више насељавају овај крај тако да су убрзо Васојевићи образовали племенску владу и створили једну племенску аутономију којом је управљало седам капетана.

У рату између Црне Горе и Турске 1861 г. народ овог краја отворено је помагао Црну Гору. Да би Турци осветили пораз из ове године пођу са великом војском на Црну Гору. Борбе су се водиле прво око манастира Ђурђевих Ступова и на Рудешу, у Будимљи. Манастир је овог пута био и по трећи пут попаљен. Интересантно је напоменути да је овог пута претрпео пораз Хусејин-паша док је за време борбе у Будимљу био посечен главни заповедник турске војске.

Турци су овај крај прозвали Хасом, што на њиховом језику значи земља бунтовника и вечитих незадовољника. Није никакво чудо што су Турци десет пута потпуно палили цео крај. Године 1871 Васојевићи и Хаџини подижу поново устанак. Устанак је успео. После годину дана устанак узима шире размере и када је Црна Гора са Србијом објавила рат Турској 1876 г. овај крај учествовао са пет усташких батаљона под командом војводе Миљана Вуковића. Од каснијих устанака у овом крају најпознатији је онај из 1897 г. којег су подigli народни прваци, међу којима се истичу Авро Цемовић и Поп Максим Поповић.

У Беранској нахији је пукла прва балканска пушка. Ту су отпочела крвопролића пре почетка рата, када се народ села Ржанице са осталим селима из Будимљанске жупе побунио противу Турака. За време балканског рата образована је доњовасојевићка бригада, којом је заповедао Авро Цемовић, коме је краљ Никола уочи балканског рата подарио чин бригадног генерала. Ова бригада постигла је дивне резултате и извојевала низ сјајних победа, као и за време светског рата.

У спомен Јована Зубића НАША БОРБА ЗА ЕВРОПУ

За Хришћанство смо ми Срби тукли и највеће битке које је икад Балкан дотле видео. Ми смо водили два потпуна крсташка рата, можда најимпозантнија, и то само о свом трошку и у својој крви. На Марици код Черномена је изгинула цела наша јужна војска, коју неки писци цене на осамдесет хиљада, а на њеном челу је погинуо и њен краљ Вукашин. На Косову је изгинула затим и наша северна војска, коју цене на шездесет хиљада, а на њеном челу је погинуо други српски владар, кнез Лазар, због тога назван царем!... Нема у историји света сличних примера да на челу својих војски, са мачем у руци, овако погину сами њихови краљеви. У свему смо увек били тотални и апсолутни. Битка Косовска је тако исто беспремеран случај по томе што су у њој погинули истовремено и српски и турски цар! Нешто, одиста, опет никад невиђено.

Додајте томе и оно што је најважније: на Марици и на Косову се нису биле две војске и две амбиције. Напротив: у та два крсташка рата су се бориле Европа против Азије, сила против насиља, култура против варварства, хришћанство против нехришћанства... То су биле истовремено две идејне битке које спадају у културну историју Европе. А идејне утолико више што је Балкан, који се туде једино српском крвљу бранио, био у то време средиште цивилизације:

Бугарска је пала под Турке без своје Марице и свога Косова. Срби су, међутим, у тим двама биткама извршили историски подвиг на Истоку, какав су само Франци извршили код Поатјеа у VIII веку, а Пољаци у XVII веку код Беча, на Западу. Поменимо ово са највећом гордошћу.

Срби и Турци су у једном тренутку били једини претенденти на византијски Цариград; а Турци су зато морали оборити Србију пре него што сами пођу на Цариград. Срби, уосталом, нису чекали да буду нападнути, него су сами први изишли пред непријатеља хришћанства, до на Марицу! Ондашњи Запад је добро знао величину побожног српског оружја.

Није чудо што је Флорентијска република честитала једном српском владару прву вест да је на Косову побеђен непријатељ јеванђеља, и благословила мишицу српског властелина Обилића, што је убио Антихриста... Најзад, додајмо овде да наша улога у повести просвећеног хришћанства бележи још и ову једну завидну славу: да је последњи цар Византије, који је као Архангел погинуо бранећи хришћанске зидове цариградске, Константин Драгаш, био по мајци Србин, син једне Српкиње из династије Дејановића, Ирине, нећаке цара Душана! Осећање хришћанског идеала који су имали Срби, види се и

по том што су, по примеру Светог Саве, скоро сви српски архиепископи били из редова највише властеле. Затим скоро сви владари који су били ктитори задужбина, били су од народа награђени проглашењем за хришћанске светитеље. Срби су тако исто својим мученицима дали венац светитеља хришћанских. Ово нико други од Словена није радио. У средњем веку је Српство и хришћанство било дакле исти појам. Као докуменат за моралну садржину српског народа ови слушајени су несравњива и ненадмашна сведочанства.

Одломак из књиге *Градови и химере*.

Његош постаје кнез Црне горе

У својем тестаменту који носи назив „Споменик“, а који је по диктату, саставио његов секретар Сима Милутиновић-Сараилија, владика Петар Петровић I (живео од 1747 до 1830, а владао од 1782) овако се изражава о своме наследнику, будућем песнику „Горског вијенца“:

„... а ја на моје место наследићом. Управитељем и чуватељем од свега народскога, перковнога и мојега чиним и остављам синовца мојега Томова Радивоја Петровића, у којег се надам да ће бити човек од посла и од разума, колико је преблаго отац небесни благословио подарити, и које га Богу и цару нашем и свему народу Црногорском и Бердском за вијека препоручавам свијем и свом душом...“

На Цетињу 18. Октобра 1830 г.

Својом руком подписао (М. П.) Владика Петар Јего Високопреосвјашченства Повељенијем Господина Митрополита Черногорскога

Петра Петровића пред смрт јего написах секретар Симоон Милутиновић.“

Због овог тестаментa, прича се, Сима је био осумњичен од народа да је последњу вољу владике Петра I изокренуо у корист наследника Његоша, за које га је иначе, као учитеља, везивало велико пријатељство. Зато се Сима и крио једно време у Црној гори, док није пребегао у Србију.

Што се тиче завештачевог предвиђања о своме наследнику, знамо да се није нимало преварило. Његов велики наследник се показао заиста ретко достигнућем у послу, у управљању земљом, а у погледу „разума“, генијалним, недостижним.

Ж. Настасијевић: ПОГУБЉЕЊЕ ЦАРА ЛАЗАРА

ПАЛАТА ПРВЕ СРПСКЕ АКАДЕМИЈЕ НАУКЕ

И ако се не може рећи — каже Чедомиљ Мијатовић — да се никада није боље а оно на сваки начин никада се више, лепше и с већом ревношћу у Србији писало није него у првој трећини XV века.

Деспот Стеван Високи с великом ревношћу прикупљао је створе списе, давао их преписивати по гдекоја грчка дџета на српски преводити.

Србија XV века има да покаже свету и потомству не само оклопнике и катоне, него још и једну групу — иако малену — људи, који се с очевидним поносом зову преводници.

У дивном оном манастиру који је деспот Стеван саградио на Ресави, савило се гнездо српске књижевности. Богата Манасија усред богате долине моравске постала је палата прве српске академије наука. Дуго после пада српске државе помињали су се ресавски преводници. Ако је какву књигу ваљало са мало речи препоручити, ваљало је само казати да је „от добра извода, от старих преводника ресавских“.

У народу се држи казивање да „ресавском писању“ нема равнота. („Патос призренске цркве; кубе грачаничке и ресавско писање немају равнот“). Да су преводници имали много части не само од деспота и од народа ње гова, рекао бих по томе, што се онако јак и поносит човек, какав је Константин филозоф, потписује као преводник.

НЕДЕЉА

О прозоре, целу ноћ следе, зора сад веша светло ткање, и стене у соби већ се помало плаве. Види се већ време на часовнику, и књиге; и док се завесе све више тање, беле се два горња ува душека загрејаног испод главе.

Опружам тело, и дижем се; и ако не посве чео, проћи ћу, већ јутром, нека шеталишта. Када се вратим, причаћу својима где сам све био, и, као дете, велике ствари правити из ништа.

Видећу, тада, што се обичног дана не да срести — и девојке у лаким хаљинама, и просјаци у прњи. Последњи казују, преко неког тужног строја, поређани по ивицама на цести, арије, како је живот сваког дана све тежи, и све црњи. И прве, витке и пролетје, што не мисле о судбини; младост је снага највећа на свету! Њихов је слух пућ неких песама, сакривеног света у виолини, или лепота, чији је израз настао по речи, по кисту, по длету.

Шетаћу, и напајаћу плућа зраком а сликама очи. У кошуљи, белој и надувеној, јер повећарца има, кретаћу се као једно под сунцем што клизи по небеској плочи, све док ми се, у подне, сенка не изгуби под стопалима.

Тада ћу лећи као човек који је најближи земљиној кори. У једном ћу уздаху сва тешка осећања одувати. Бићу тако прост и срдљачан према њој, као сељаци и њихови збори, јер ко ће ме, Боже мој, прионије од ње мртвог чувати?

Затим ћу се вратити да видим како та Недеља изгледа у мојој соби: један је сат, и врме је ручку. Видим, кроз прозор, већ прострт ото; у куту једна рука кору хлеба дробити, и жути, златом аван, у другом, са шећером на дну и на тучку.

Унишавши, случајно ми се устави поглед на мом портрету. Кошуља — бела, глава — берна, шешир од влаћа жута. Без сумње, сликар га је морао извлачити у лету, када сам, уз отворен прозор, ради светла, седео без капута.

Не знам да ли сам коме учинио шта криво, али код нас има много благослова. Изгледа да нам је земља, у својој доброту, све сама дала — и то воће, и храну, и ту бистру воду, што кроз криво грло протиче увек нова, да се тек на столу, воличи у веће и мање суђе од кристала.

И тако ће проћи и тај дан који ја зovem свечаником. Обиље на столу постајаће све мање, и настаће тишина. И пуни захвалности, која ће се одразити нашим изгледом и ликом, благословићемо и тај дан, — и хлеба, и воћа, и вина.

БРАНКО БУКИЋ

Царица

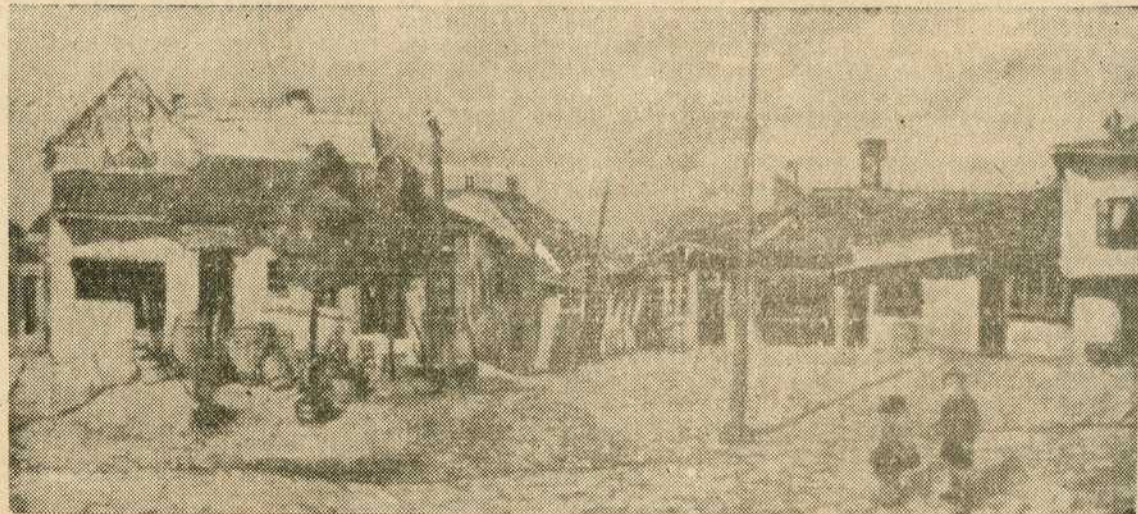
Ти си лепа наша царица у круни,
С десет дубровачких пажева; и греје
С тебе сјај драгуља што донеше пуну
У Котор бродови с Кипра и Мореје.

Орли од бисера леже по твој скуту,
Крсти по стихару, и сафири вратом;
Мирисе Истока остављаш по путу;
Твога коња воде поткована златом.

Све цркве у царству твоје име зборе
И наше велможе и наши васали
Гледају те с чежњом и са страхом дворе,

Док ти гледаш као паж плашљив и мали,
Како једна брига, танка као пара,
Пређе преко чела крунисаног Цара.

ЈОВАН ДУЧИЋ

Мотив старог Београда

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

ОБРАЗОВАЊЕ СРПСКЕ ЖЕНЕ

Велику улогу играла је српска жена у целокупној нашој историји. Њен удео у васпитању наших генерација које су прославили Српство и српско име беспремерним јунаштвима, њено дојртвовање, њена љубав за домаће огњиште, њен удео у борбама за свој народ и најзад њен удео у вођењу државних послове исписали су дивне стране српске историје.

Ток времена изменио је много у животу жене. Она је почела да улази у јавни живот, да се у многим гранама делатности изједначи са мушкарцима. Наше жене су се и у томе показале на достојној висини. Један читав кадар наших интелектуалки дао је своје драгоцене прилоге на пољу културе и просвете, на пољу уметности и књижевности, на пољу социјалног старања и на пољу националног рада. Нашле су се још увек врле Српкиње које су и на бојном пољу дале свој прилог у храбрости и у крви, било као лекарке и болничарке, било чак као активни борци с оружјем у руци.

И поред тог свог преданог рада на јавном пољу, наша жена ипак није заборавила да је њен први природни задатак да буде добра мајка, добра супруга, добра домаћица. Оправдано се она поносила својом кућом, својим домаћинством, својим поводом.

НОВЕ ЖЕНСКЕ ШКОЛЕ

Нажалост, поремећене друштва не прилике у којима смо живели пре овог рата учиниле су, да су извесне наше жене попустиле. Десио се услед тога да се појавио извештан број распојасане деце, предпуштене више или мање ли привржене кући. Последнице таквог стања одразиле су се и на социјалним и политичким схватањима наше омладине, те су извесни мушки и женски омладинци могли да буду заведени подземном пропагандом, која је проповедала рушење друштвеног поретка, негирање националности, обарање свих традиција, уништење домаћег огњишта.

Нови Државни просветни план тачно је схватио значај и улогу жене у васпитању наших будућих генерација, те је васпитању и образовању жене посветио пуну пажњу. Предвиђен је тако један већи број специјалних и редовних искључиво женских школа сасвим новог типа, намењених како сеоској тако и градској женској омладини.

СЕОСКЕ И ВАРОШКЕ ДОМАЊИЦЕ

Наше жене са села задржале су увек свој патријархални и традиционални дух, који их у највећој мери везује за домаће огњиште и породицу. Али, услед гешких прилика у селу, оне су редовно остајале неуке, често ваостале и у самом вођењу домаћинства.

Да би се наша сељанка подигла на виши духовни и материјални ниво, нови Државни просветни план предвидео је, поред покретних течајева, отварање новог типа сеоских пољопривредних домаћинских школа, са циљем да сеоске девојке образују и васпитају за добре сеоске домаћице и мајке, дајући им, поред осталог, и потребна пољопривредна знања.

У варошима отвориће се, поред покретних течајева, такође нови тип варошких домаћинских школа, са циљем да варошке девојке образују и васпитају за добре домаћице.

Оваквих школа, што сеоских што варошких, биће укупно 100, а школовање ће трајати годину дана.

ДЕВОЈАЧКЕ И ЗАНАТСКЕ ШКОЛЕ

Нови тип чисто женских школа, девојачке школе, отвориће се

за девојке које су већ добиле ниже средњешколско образовање, после завршеног нижег течаја гимназије, или завршене грађанске школе. Њихов ће циљ бити да ове девојке спреме за добре домаћице и мајке и да им даду опште више образовање у националном духу. Школовање ће трајати 4 године, а укупно ће бити отворено 24 оваквих школа.

Учешће жена у јавном и привредном животу упућује многе жене на занатство. Има управо заната врло корисних и пењених, у којима су жене успеле да постигну резултате боље од мушкараца. Да би се нашим будућим женама занатлијама отворили нови путеви рада, посветиће се нарочита пажња већ постојећем типу женских занатских школа. Њихов број повећаће се на укупно 98, а циљ ће им бити унапређење домаће радности и оспособљавање ученица за самостално обављање заната њихове струке. Ове школе деле се на разне отееке, и то: за рубље, за хаљине, за вез, за ткање и ћилимарство, за текстилно плетење.

Кадар наставница за ове женске школе образоваће се у постојећим домаћинским учитељским школама и женским стручним учитељским школама.

ЖЕНСКЕ ГИМНАЗИЈЕ

Све гимназије биће подељене одвојене на женске и мушке. Награда ће бити истог типа, али добре последице огледаће се у томе, што ће у чисто женским гимназијама поступак моћи да се саобрази специјалном менталитету женске омладине и да се обрати нарочита пажња васпитању за будуће задатке који их очекују не само као интелектуалне раднице, већ истовремено као домаћице и мајке.

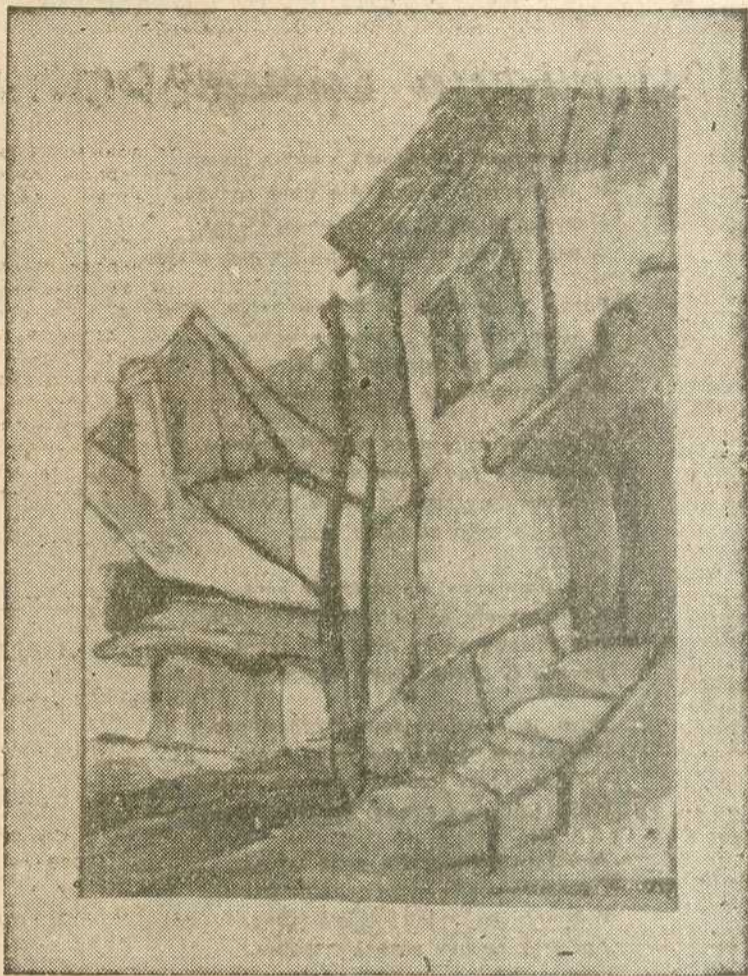
Поред ових искључиво женских школа, женској омладини биће такође омогућен приступ и у све остале школе које су приступачне мушкарцима, тако да ће наше жене будућих генерација, како оне на селу тако и оне у граду, како оне са најскромнијим, тако и оне са највишим образовањем, стећи потребна знања и потребну спрему, да би једног дана постале стуб српске породице.

Постојала је у београдској Палилули приземна кућа, старинска, са доксом и пространом авлијом, прекопута кафана „Седдам шваба“. Окружавао ју је велики врт племенитих воћака и дебелих хладова. Жуборио је мали поток између Ботаничке баште и ове куће која је била дом песничке породице „Јован Илић и синови“.

Потомци старог Јове Илића памтили су ликове својих родитеља највише на доксаму свога дома на коме би родитељи често седели о сунчеву смирају и у њиховом сећању ти ликови су остали као две иконе, које вазда посматрају своје потомке.

Из дома Јована Илића, старог орла и песника „Дахира“ и „Пастира“, излетали су у свет његови тићи, такође песници. То су најстарији Милутин, бивши полицијски чиновник и сатирични песник, Драгутин, песник и истакнути присталица краљице Наталије, дакле „дворски човек“ свога доба, и најзад, најмлађи Вјислав, који је био најталентованији и учинио прекретницу, датум у српској поезији.

Крајем осамдесетих година прошлог века кућа Јована Илића била је у српској престоници једини књижевни клуб, једна врта противтеже чувеној боемској кафани „Дарданели“ најмилијем свратишту београдских књижевника, нарочито Јанка Веселиновића. Све што је крајем прошлог века претстављало српску књижевну мисао и делатност, неколико генерација књижевника прошло је кроз гостољубиви дом Илића. На прагу те куће „сретала се стара романтична књижевност, која је већ изумирала, и нова, реалистична, која се место ње јављала“. Може се рећи да је цела српска књижевност осамдесетих и деведесетих година процедила кроз одајама куће Илића. У њој су се могли срести Милорад Шапчанин, Јован Ђорђевић, Матија Бан, Љуба Ненадовић, Радоје Домановић, Јаша Томић, Ђура Јакшић, Змај, Каћански, Чедо Мијатовић, Лаза Лазаревић, Лаза Костић, Паја Марковић-Адамов, Светислав Вуловић, Милован Глашић, Стеван Сремац, Јанко Веселиновић, Владимир Јовановић, Сима Матавуљ, Јанко Брзак, Светозар Ранковић, Божа Кнежевић, Алекса Шантић, Светозар Ђоровић, Љуба Недић, Илија Вукићевић, Милорад Петровић - Сељанчица, Јован Скерлић, Милорад Митровић и други.

Са изложбе „Стари Београд“

ПЕСНИЧКА КУЋА ИЛИЋА

— Један књижевни клуб старог Београда —

мац, али је уживао ове симпатије куће и стога „што је био слабуњав, увек блед, упалих очију и неразвијених груди“. Прва во на симпатије мезимачке требало је иначе да припадне млађем Жарку, али је овај право право одметништво од куће Илије, јер је цело детињство страшило у дружењу са малим Палилулцима, ишао с њима у знамените битке београдске дечурлије, ловио птице и уопште се понашао неуглађено. Доципије се видело да је располагао талентом духовитог усменог приповедача, али онако у пропашћено детињство одузело му је вољу да се бави писањем. Највише пак брига породица је имала са најстаријим сином Милутином, полицијским чиновником. Милутин је био „изданак омладинског покрета на Великој школи, те се није довољно умео да прилагоди времену и режиму“. Стога је често освањивао пред очевом кућом на колима са арњевима, које су довлачиле још једанпут покушајство отпуштеног службеника.

Стари Илић би једино са Драгутином разговарао о политичким и књижевним пословима. У једном куту баште Илића Браниолав Нушић је, под великим орахом, у деветнаестој години својој, први пут читао прву своју комедију „Народни посланик“. „Комисију“ претстављао ли Војислав, Милутин, Влада Јовановић и социјалистички песник Коста Арсенијевић. Сви су га охрабрили, а Арсенијевић је чак био одушевљен...

Судбина је хтела да буде немилостива према овој знаменитој песничкој породици Србије. Јован Илић је живео до 1901 године, заклодвизиши очи у 78 години живота. То је дубока старост у којој ретко који српски књижевник одлази у гроб. Али крај живота Јована Илића претстављао је трагедију: он је најживео све своје синове изван Драгутина. Пре него што је и сам пошао, морго је испратити најмилије своје...

Судбина је још нешто хтела, оно што обично захтева од свих великих људи: њихово биолошко ишчезнуће још у првом колону. Тако је у мушкој линији измрла цела породица Илић. Само је Војислав оставио једну ћерку...

Највише је стари Илић волео Војислава, који није био мези-

Света српска земља

Света српска земља, стопа ти је свака
Натољена крвљу бесмртних цинова,
Шума ти је свака отворена рака,
Костурница нова најбољих синова.

Света српска земља, кроз горе и доли
Одјекује јаук увевљених жена,
Пред иконом сваком молитва се моли
За спас душа српских, смерна и искрена.

Света српска земља, из утробе твоје
Повикуће нова млада поколења,
Да на прагу твоме у одбрани стоје
Отпорна и чврста попут твога стења.

Света српска земља, из твоје ће крви
Никнут нови живот под сунцем слободе,
Синови ће твоји опет бити први
И у бољи живот земљу ће да воде.

Б. МИЛИЋ

ОМЛАДИНСКИ СТУПЦИ

Визија Србије

Ноћ је сада мајко, ноћ ужасно црна,
И над главом твојом јато црно гракће,
Минуше те мајко та времена славна,
А над главом твојом хитри јастреб слеће.

Волим те ја мајко, и болови твоји
И мене сад пеку у тишини ноћи,
И ја као и ти са очију своји,
Лијем топле сузе у тихој самоћи.

И моје се срце леди тавном стравом,
Кад видим где други копају ти раку,
И питам се мајко, с' којим правом
Хоће, да тебе закопају тако.

Они мати веруј не признају Бога,
Нит' признају да си ти њихова мати,
Нит' говоре да су део тела твога,
Ђаволи су црни једини им свати.

И то деца мајко, деца твога млека,
Парче тела твога, део твоје наде,
У братској су крви огрезули мајко,
И братском се крвљу, крвожедно сладе.

Али зато мати друга деца твоја,
Поносито греду путевима својим,
И они су мајко од твојега соја
Ал' увек се они називају твојим.

И та деца мајко отварају путе,
И видике теби да видиш у ноћи
И где, види тамо за задње редуте,
Где долазе дани светлији и бољи.

Јест да многи твоји гробови ће бити,
И бојуре тихо хумке ће им скрити
Ал' визије њене за све које живе,
Симболи ће бити добивене славе.

ХРИСТОС КРАЈ ДРУМА

Данас сам прошао крај Христа
Што распет стоји крај пута
Бронзан, прашњав и снен...
Под небом које се блиста
Сунчани зрак тихо лута
Грејући Његову сен.

Често сам ишао туда...
И очима тупим од чула
Жалио Његове муке
Затим сам ширио руке
Уморно пут плавог неба
И за све се душе молио.

Господе подај Господе
Свакоме што му треба
Жеднима дај доста воде
Гладнима доста хлеба
Свакоме робу слободе
А мени радости неба.

Тв је већ читаво столеће
Како над друмом блије
Као свако и ово пролеће
Њему сунчано није.

Често су Њему долазили
Деца, људи и жене
И пренемажували се молили
Господе помилуј мене.

Често би девојка пропала
Да не би од бола свисла
Пред Њим на колена падала
Говорећи нешто без смисла.

Некад би сељаци уморни
Испред распећа сели
И од живота суморни
Причали дуго и јели.

Док би их са крста уморно
Распети Христос гледо
Његово лице суморно
Било би сетно и бледо.
И док би неки зрчак жут
Палао на Њега тихо
Беласо би се у даљини пут
И ветар жита би њихо.

Предраг Н. Ранчић
уч. V р. 1 м. гимн. Ниш

У Баваништу, 24 марта 1944.

Миле Бискупљанић

НАЈЛЕПШИ ФИЛМ ДАНАШЊИЦЕ

Водени цвет. Уфа-филм у боји. Режија Фаит Харлан У гл. улогама Кристина Зелдербаум, Карл Радац, Паул Клингер и др. Биоскоп „Београд“

Са обнављањем нормалног живота у Београду после бомбардовања од стране англо-америчке авијације, отпочели су да раде и београдски биоскопи. Међу филмовима који данас највише привлаче пажњу београђана свакако да је „Водени цвет“, који и данас, чврсто увлачача Београда у зону ваздушног рага, пуни кућу.

Филм „Водени цвет“ претставља један од највећих успеха европског филма. Фаит Харлан се нашој публици претставио као уметник првога реда још филмом „Златни град“. Овим својим најновијим филмом доказао је да могућности његове уметничке делатности стоје врло високо.

Сценарио за филм израђен је према једној лепој немачкој народној песми. Водени цвет, то је онај лепа, бели локвањ. Својом белином у сред воде, у врбама, у једној шуми зеленила, претставља нежност. Локвањ је симбол чистоће, невиности. Чудан је тај цвет. Изгледа као да није овоземаљски, већ да је то остатак некога света давно изумрлог, света тако лепога, из доба бајки и добрих духова.

Треба бити заиста песник, па осетити оне најнежније нијансе звука, боје и дрхтаја двеју заљубљених душа. Режијер и сценарист Харлан дао је своје песничком надахнућу велики полет, створивши један филм који се може сматрати једним од најлепших уметничких творевина свога доба.

Љубав Елизабете, мале и љупке девојке из Имензеа и Рајн-

карта, музичар, који подједнако воли своју уметност и Елизабету, та љубав, чиста и нежна, скоро безгрешна, коју ништа не може изменити мотив је овога изванредног филма.

Овај филм је могао бити израђен само у боји. Његова вредност у прво-белој слици била би сасвим друга. Ту нема много радње, нема оштрине коју тражи црно-бели филм. Зато се сва она осећања не би могла и у најнежнијим нијансама сликовито приказати. Црно-бели филм тражи радњу, темпо, вртлог, иначе то више није филм, већ позориште.

Филм у боји је пак у правом смислу слика, он не иде за ефектним сценама, он је уметност дата сама за себе. Ту је и најбезначајнија слика, и декор тако важна, јер свака слика за себе сачињава једно уметничко дело. Ту црте не смеју бити оштре, сукоби никада груби и драстични. Све је благо, топло и као у машти, то је царство песничке фантазије.

Млада Кристина Зелдербаум велика је таленат европског екрана. Сваки њен филм доказ је велике уметничке вредности њене глуме. Ни у једној сцени се не осећа да глуми. Она своју улогу проживљава. Зато је радо гледамо. Зато на нас оставља тако дубок утисак. Карл Радац дао је овде Рајнхарда боље него што би човек, гледајући његове досадашње филмове, очекивао. Овај филм за њега значи уметнички успех.

Паул Клингер дао је иначе симпатичну личност Ериха одиграо вавредно убедљиво и ненаметљиво.

Музика Волфанг Петера допринела је знатно уметничком изразу филма.

МАЛИ ОГЛАСИ
СВАКА РЕЧ ДИН. 8.—
ДРЖАВНА ТАКСА
ДИН. 5.—

СВЕДОЧАНСТВО свршених IV разреда у 1943 год. добивено из гимназије у Врњачкој Бањи изгубила сам. Оглашувјем исто за неважеће. Ангедина М. Грујић. 179 1—3

ДУВАНСКУ КЊИЖИЦУ бр. 5560 добивену из Претстојништва градске полиције у Крагујевцу изгубио сам. Оглашувјем је за неважећу. Светозик Савковић. 180 1—3

КУЋНУ ЛИСТУ добивену из Претстојништва градске полиције у Крагујевцу изгубила сам. Оглашувјем је за неважећу. Христина Стајковић. 181 1—3

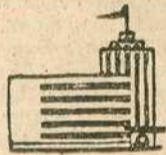
ЛИЧНУ КАРТУ добивену из Претстојништва градске полиције у Крагујевцу изгубила сам. Оглашувјем је за неважећу. Олгица Ђоргановић. 182 1—3

ЛИЧНУ КАРТУ број 558 од 30 новембра 1942 добивену из општине Забојничке, срез Гружански, изгубио сам. Оглашувјем је за неважећу. Витомир Видојевић, село Дубрава. 183 1—3

Чизме

квалитета продају се повољно. Упитати Кн. Михаила 47 код настојника. 1—1

ВЕЛЕТРГОВИНА ВИНОМ и РАНИЈОМ
„ХАЈДУК ВЕЉКОВА КУЛА“
Јездимира С. Шарића
производња ликера, коњака и рума
БЕОГРАД. Нр. Марије 89 Тел. 22-912.

КУПОВИНА ЗГРАДА

Купују се зграде од најмање 10 станова уз опцију. Писмено или усмене понуде прима Штедно грађевинска Задруга „СВОЈ ДОМ“, Мишарска 9. Тел. 23-249. 85 3—3

АМЕРИКА — ЕВРОПА!

Желите ли да упознате Америку и прилике у њој; да добијете јасну слику борбе коју данас Америка води у Европи; да дознате разлоге и узроке који су довели до данашњег мешања Америке на Европском континенту; хоћете ли да видите право лице и налачје доларских магната у овом ратном метежу, — ПОРУЧИТЕ НЕОДЛОЖНО следеће књиге:

1. Америка у борби континента Свен Хедин Дин. 70.—
2. Земља без срца А. Е. Јохан " 80.—
3. Западна хемисфера Колин Рос " 100.—
4. Америка без стида Ф. Еларт " 80.—
5. Тражи се непријатељ Г. Вирзинг " 50.—
6. Иза кулиса беле куће Џ. Берглинд " 40.—
7. Ко управља Америком Е. Рајмерс " 40.—
8. Јевреји као лордови Ернст Клан " 40.—
9. Револуција светске владавине П. Рибе " 80.—
10. Њујоршки полип Хајнц Халтер " 80.—

ПРОСВЕТНА ЗАЈЕДНИЦА — БЕОГРАД

Косовска ул. бр. 39/III. Тел. 25-681.

186 1—1

„РАДЕ НЕИМАР“

Продаје куће — палате — виле — плацеве — фабрике — индустријске плацеве — магацине.
Високи очувани рејоме наше фирме већ је познат.
„РАДЕ НЕИМАР“ Кр. Милана 20. Телефон 27-796.

Вайер-ов Крст ПРОТИВ БОЛЕСТИ

Откад постоје људи у њиховој историји болести играју злосрећну улогу. Епидемије су затрле целе вароде, маларија и друге тропске болести опустиле су многе непријатне покрајине и учиниле их ненастањенима. Утолико већу вредност имају успеси немачке науке, који налазе свој израз у целом свету познатим „Вайер“ овим лековима.

Ако су заразе и епидемије великих размера данас постале скоро непознате појаве, неке се болести уопште више не појављују, а друге које су пре неминовно доводиле до смртог исхода или дугог трајног боловања, сада се лече са сигурношћу, све то није мала заслуга немачких лекова са „Вайер“ овим крстом.